

۲۰۱۸/۱۱/۲۸

ناصر اوریا

عبدالمجید زابلی کی بود؟

آیا میدانید کہ بنیانگذار اقتصاد و بانکداری در افغانستان کی بود؟
آیا پوهیبری چی افغانستان کی د مدرن اقتصاد او بانک بنسټ چا کینود؟
درست بیست سال قبل از امروز به تاریخ ۲۳ - نومبر - ۱۹۹۸ مردی که برای مدرن ساختن اقتصادی افغانستان کار و تلاش خستگی ناپذیر کرد جهان فانی را وداع گفت.
عبدالمجید زابلی فرزند تاجر معروف عبدالحکیم تره کی به تاریخ ۱۴ اگست سال ۱۸۹۶ میلادی در هرات باستان چشم به جهان گشود. وی تعلیمات خویش را در هرات آغاز و در سال ۱۹۱۳ میلادی با پدرش به تاشکند رفت و تحصیلات عالی خویش را در کشور ازبکستان تکمیل و فعالیت های اقتصادی و تجارتي اش را در افغانستان بعد از کسب تجارت در کشورهای متعدد، آغاز کرد.

در سال ۱۹۲۰ میلادی به ماسکو رفت و در سفارت افغانستان در ماسکو به کار مشغول شد. زابلی در سال ۱۹۲۸ میلادی هنگام سفر شاه امان الله در ماسکو بود. در سال ۱۹۳۰ به جرمنی رفت و در برلین رحل اقامت افگند و به کار تجارت مصروف شد.

زابلی یک شخصیت ملی، مبتکر و از موفق ترین چهره ها در عرصه عمران اقتصادی و تجارتي در افغانستان بود.

عبدالمجید زابلی بصورت عملی در قسمت بازسازی و بنیانگذاری اقتصادی افغانستان کارهای اساسی و خدمات عظیم و فراموش ناشدنی نموده و بانی و مبتکر سیستم بانکداری مدرن در افغانستان است.

وی بنیاد و اساس سیستم بانکداری، فابریکات، سیستم بیمه صحتی، تقاعد را در زمانی در افغانستان اساس گذاشت که در آن عصر در اکثریت کشور های جهان چنین پیشرفت ها صورت نگرفته بود.

هنگامی که محمد نادرشاه زمام امور را بدست گرفت، عبدالمجید زابلی در جرمنی بسر می برد.

زابلی در یادداشت هایش می نویسد که: "علیحضرت محمد نادر شاه چندین بار وی را با پیام های تلگرافی به کابل دعوت کرد ولی نسبت مصروفیت ها، نتوانست به دعوت شاه پاسخ مثبت بدهد تا اینکه محمد نادر شاه به سردار عبدالعزیز خان سفیر افغانستان در ماسکو هدایت داد تا به آلمان رفته و عبدالمجید زابلی را با خود به کابل بیاورد.

وی می نویسد که "سفیر صاحب تصویری از وضعیت خراب و نابسامان وطن را برایم ترسیم کرد و گفت که بعد از نجات کابل از دست حبیب الله کلکانی همه چیز به یغمی رفته و در خزانه دولتی فقط هشت هزار افغانی پول باقی است و شیرازه اقتصادی کشور کاملاً از هم گسیخته و برباد رفته است. در چنین شرایط و اوضاع به شخصی نیاز است که در علم اقتصاد وارد بوده و اقتصاد کشور را به اصولی بنا کند که پیشرفت های جهان امروز مستلزم آنست و علیحضرت برای این امر مهم شما را برگزیده اند."

به این ترتیب عبدالمجید زابلی همراه با سردار عبدالعزیز خان، سفیر افغانستان در ماسکو، دوباره به افغانستان برگشت.

عبدالمجید زابلی در سال ۱۹۳۳ "شرکت سهامی هاشمی" را بنا نهاد و به حیث رئیس این شرکت مقرر و در سال ۱۹۳۴ به حیث اولین رئیس "بانک ملی افغان" انتخاب گردید.

در هنگام بحران و اغتشاش حبیب الله کلکانی تمام سرمایه های ملی به غارت رفته و تمام زیر بنا های اقتصادی کشور کاملاً منهدم و ویران شده بود.

"به کمک تجار ملی در هرات، قندهار، کابل و سایر نقاط کشور در اسرع وقت امکان جمع پنج ملیون افغانی سرمایه فراهم آمد و دولت نیز با پرداخت دو ملیون افغانی در این پروسه سهم گرفت.

ما به هفت ملیون افغانی سرمایه در سال ۱۳۱۱ هجری شمسی، کار را آغاز کردیم که بدون کمک خارجی و فقط فراهم آمده از منابع داخلی کشور بود. با همین سرمایه تا سال ۱۳۲۱ هجری شمسی یعنی در مدت ده سال کارهای بزرگی انجام گرفت."

عبدالمجید زابلی در کابینه صدراعظم شاه محمود خان وزیر اقتصاد ملی بود و تاسیس بانک مرکزی، تاسیس "د افغانستان بانک"، رشد صادرات قره قل، ایجاد فابریکه قند بغلان، فابریکه تولید سمنت، کارخانه تولید برق چک وردگ، شرکت سپین زر کندز، فابریکه های نساجی پلخمری و گلپهار، پروژه وادی هلمند، شرکت پشم بافی

قندهار، و شماری دیگر از کارخانه ها و شرکت های تولیدی و تجاری از جمله طرح ها و کارکردهای بنیادی و مانگار عبدالمجید زابلی می باشند.

همچنان به اهتمام عبدالمجید زابلی ساختن ذخیره طلا به حیث پشتوانه اقتصادی/بانکی کشور اساس گذاشته شد. در افغانستان تا سال ۱۳۱۲ هجری شمسی رسماً هیچ بانکی وجود نداشت. گرچه مفکوره ایجاد بانک ملی از طرف شاه امان الله پیشنهاد شد که مورد تأیید قرار نگرفته و به شدت رد گردید. مال شاهی در خزانه شاهی حفاظت میشد. مردم سرمایه خود را خود نگهداری مینمودند و در اکثر شهرها از طرف یک فامیل بزرگ امانت خانه ها ساخته میشد که فقط پول بدون سود حفاظت میشد. یک تعداد محدود صرافان وجود داشت که سود خور خطاب می شدند.

پس از باز شدن پای استعمار انگلیس به منطقه، تعداد صرافان هندوستانی بین افغانستان و هندوستان فعالیت مینمودند. پولهای با ارزش آن وقت سکه اشرفی (طلا عربی)، نقره نیکلای (نقره اصل روسی)، روپیه هندی و پوند انگلیسی بود. تبادل این نوع پول ها در تجارت و رفتن به حج و سفرها صورت میگرفت. این صرافان بیشتر در بازار های کابل و قندهار فعالیت داشتند و اسعار مورد ضرورت دولت نیز از همین صرافان خریداری میگردد.

این روش ادامه داشت تا اینکه در سال ۱۳۱۱ هجری شمسی به ابتکار عبدالمجید زابلی تجار ملی و شخصیت برجسته، یک شرکت سهامی بنام شرکت سهامی هاشمی تأسیس گردید که بعداً در ماه ثور سال ۱۳۱۲ هجری شمسی این شرکت سهامی بنام "بانک ملی افغان" مسمی و بحیث اولین بانک در افغانستان عرض وجود کرد که عبدالمجید زابلی مسئولیت ریاست آنرا به عهده داشت.

در ابتدا این بانک به عنوان یگانه بانک در کشور و وظایف بانک مرکزی را به پیش میبرد و با گذشت هر روز دامنه وظایف و فعالیت های این بانک گسترش می یافت.

دومین بانک در افغانستان به نام "د افغانستان بانک" به تاریخ هفده دلو سال ۱۳۱۸ هجری شمسی با سرمایه ابتدائی ۱۲۰ ملیون افغانی در شهر کابل افتتاح شد. در سال ۱۳۵۴ هجری شمسی سرمایه "د افغانستان بانک" به یک ملیارد افغانی افزایش یافت.

نظام و سیستم بانکداری در افغانستان با تأسیس بانک ملی توسط عبدالمجید زابلی عرض اندام و رشد نمود. قبل از تأسیس "د افغانستان بانک"، "بانک ملی افغان" امور بانکداری دولتی را نیز به پیش میبرد که بعد از تأسیس "د افغانستان بانک" وظایف بانکداری دولتی به "د افغانستان بانک" محول گردید.

مسئولیت چاپ و نشر پول از بانک ملی به "د افغانستان بانک" واگذار شد که "د افغانستان بانک" توانست تحولات و انکشافات بزرگی را در رابطه به چاپ و نشر پول افغانی بوجود آورد.

در سال ۱۹۳۶ میلادی عبدالمجید زابلی به حیث وزیر اقتصاد ملی کشور مقرر و برای سیزده سال در این مقام باقی ماند و مصدر خدمات شایان برای ملت گردید. وی برای تنظیم اقتصاد درهم و برهم کشور و جلب کمک های خارجی به اروپا سفر نمود.

وی که خود از ثروت زیاد برخوردار بود در بنیانگذاری کارخانه های نساجی بغلان و گلپهار و چندین بنیاد تجاری دیگر بطور مستقیم دست داشت. روش انحصارات دولتی در اقتصاد را بار اول به افغانستان معرفی و

انحصارات واردات شکر، تیل، و موتر و صادرات پوست قره قل، پخته و پشم از کارها و مفکوره های اقتصادی و تجارتي زابلی بود.

زابلی در سال ۱۹۴۸ هنگام سفرش به ایالات متحده غرض جلوگیری از نفوذ اتحاد شوروی وقت، از امریکا تقاضای کمک نظامی و مالی به افغانستان نمود که از طرف دولت امریکا رد گردید.

عبدالمجید زابلی از هواخواهان و حامیان جنبش "ویش زلمیان" بود. این جنبش جوانان افغان را برای خدمت به منافع مشترک وطن منجمله از بین بردن رشوه ستانی، استبداد، حقوق قانونی برای زن ها و بهبود اقتصادی کشور، بدون توسل به قدرت های اجنبی و مداخله بیگانگان، تشویق و دعوت می نمود. عبدالمجید زابلی بعد از یک مشاجره لفظی که با صدراعظم وقت، شاه محمود خان داشت از مقام خویش استعفی داده و عازم ایالات متحده امریکا گردیده و در آنجا اقامت گزید.

تا سال ۱۹۷۵ میلادی که محمد داود خان رئیس جمهور افغانستان بانک ها را ملی ساخت، عبدالمجید زابلی از محل اقامت خویش در ایالت ماساچوست امریکا امور بانکی را کنترل و هئیت رهبری بانک را تعیین می نمود. زابلی همیشه توجه خاص به بیدار سازی جوانان کشور داشت. وی با علاقه جدی برای تربیه نسل جوان افغانستان با معیارات عالی میهن دوستی و ملی، بذل مساعی نمود.

عبدالمجید زابلی از جمله اولین سرمایه داران ملی بود که بعد از کودتای هفت ثور سال ۱۳۵۷ هجری شمسی معادل ۳۲۵ میلیون افغانی پول نقد و املاک خویش را در دارالامان، پغمان و هرات غرض تعلیم و تربیه اولاد وطن به دولت واگذار کرد.

"یادداشت های عبدالمجید زابلی وزیر اقتصاد ملی افغانستان" و "مشکلات اقتصادی ما و مجادله با آنها" دو اثر ارزشمندی است که از عبدالمجید زابلی باقی مانده است که حاوی نکات تاریخی مهم بوده و از نظر بررسی وضع اقتصادی افغانستان در اوئل قرن بیستم نیز حائز اهمیت می باشد.

عبدالمجید زابلی، این خدمتگار واقعی افغانستان به تاریخ ۲۳ نومبر سال ۱۹۹۸ در ماساچوست ایالات متحده امریکا به عمر ۱۰۲ سالگی چشم از جهان پوشید.

روحش شاد، بهشت برین مکان و یاد کارنامه هایش جاودان باد.

عبدالمجید زابلی د مشهور تجار بناغلی عبدالحکیم تره کی زوی د ۱۸۹۶ میلادی کال د اگست په ۱۴ نیټه په لرغونی هرات کی زیږیدلی او د نومبر ۲۳ - ۱۹۹۸ کال کی د امریکی په ماساچوست ایالت کی د ۱۰۲ کلونو په عمر نړی څخه سترگی پټی کړی. عبدالمجید زابلی په افغانستان کی د بانکداری بنسټ ایښودونکی، "د افغانستان بانک" لومړنی رئیس او د شاه محمود خان په کابینه کی د افغانستان ملی اقتصاد وزیر وو.

د عبدالمجید زابلی ځینی ملی خدمتونه:

د افغان ملي بانک تاسیس، د افغانستان بانک بنسټ کیښودل، په هیواد کې د ونډیزو شرکتونو جوړول، د قره قل د پوستکو د پراختیا او پرمختیا لپاره هلي ځلي، د امریکا او اروپا بازارونو ته د قره قل د پوستکو او د وړیو د صادرو لارې چارې برابرول.

د بغلان د قندو د فابریکی تاسیس، په کندهار کی د وړیو اوبدلو صنعت رامنځته کول، په هیواد کې د لومړی ځل لپاره د سیمنتو د کارخانې جوړول، د چک وردگ، سروبی، او پلخمری د بریښنا د کارخانو جوړول، پلخمری او

گلبهار د نساجي فابريکو جوړول، د هلمند د ناوې د پروژې جوړول، د کندز د سپين زر شرکت جوړول، د هيواد نړيواله سوداگرۍ د هنديانو او يهودانو له لاسه اخيستل او د افغانۍ با ثباته کيدل، "د افغانستان بانک" لپاره د سرو زرو د زيرمې ايجادول، په هيواد کې د تقاعد او استخدام د چارو لپاره د سيستم رامنځته کول او دروغتيايي بيمې وضع کول، د افغانستان په تاريخ کې د لومړي ځل لپاره د المان، چکوسلواکيا، پولينډ، ايټاليا، هندوستان او انگلستان سره د قرار دادنو لاسليکول، د لومړي ځل لپاره په هيواد کې پر عايداتو د ماليې وضع کول، په نيويارک کې د افغان امريکن تړيدنگ کمپنۍ په تاسيس او مينځ ته راوړلو کې عبدالمجيد زابلی اساسی او بنسټيزه ونډه درلوده.

ياد دی تل پاتې، اروا دی بناده او لور جنت دی ځای وی.

پای

